

Нескінченна спрага за все новими і новими можливостями свідомості переживається культурою і на її інших, не менш екзотичних рубежах. Розпочате фільмом «Птахи» Жака Перчена артхаузне кіно і артхауз-трафік стає простором інтеграцій найвільніших фантазій і непередбачуваностей, футуристичних мандрівок свідомості і нестандартно тремтливих образів і знаків. Враховуючи той факт, що подібні інтеграції є суто стратегічним «завданням» перебування у цьому просторі, можна вважати цю свідому стратегічність за першу ластівку «направленого морфогенезу».

З безпомилковою ясністю художня культура на початку ХХІ століття стверджує, що суб'єкт, цілюще відкриваючись, змінює свої онтологічні характеристики. Все більше прямує до «успадкованого сенсу присутності, рівнозначного з „буттям”» (за словом Гайдеггера). Буття суб'єкта не тільки вбирає в себе тоталогічну складову. Я-суб'єкт уже не обмежується поняттям антропності. Суб'єкт-об'єкт як тотальність закономірно «перетікає» у суб'єкт, сказати б, «вторинної одухотвореності», вбік розчинення меж між живим і неживим. Гра, вистава, флуктуація, річ на сцені, ландшафт, простір, час парадоксально змагаються за право бути «сущим» — автономно і активно присутнім в історії, зокрема, в художній культурі. На рівних з до недавня класичним поняттям суб'єкта.

Внутрішній часопростір — нескінченність: Спроба нового Я

Різновидом пошуків у розгадці таємних знань і, зокрема, розгадці джерел енергії — є й ще одне намагання зайти за горизонт. У сучасному театрі — чи радше лабораторії — ми розпізнаємо черговий доторк до феномену не-

скінченного. У черговий раз він зваблює таїною, яку людству не дано розпізнати. Солодкий трунок загадки тріумфуюче інтригує свідомість. Уводить в оману.

Примарною можливістю розгадати цю таємницю захоплений театр-лабораторія, студія театральної імпровізації з Кишинева (Молдова). (До того були багаторічні студії з цієї проблеми Бориса Юхананова в Москві.) Режисерські проекти В. Шиманського й О. Кушнір нагадують театро-кіно-аудіовізії реальності, яка твориться на очах глядача, іноді — за безпосередньої його участі. Персонажі «Великої імпровізації» (2007) налаштовані на відчуття-схоплення тонких енергетичних потоків у середовищі перебування — задля зміни під цим впливом *я*, яке, у свою чергу, має змінити довколишній простір. Нове *я*, здобуте, ситуативно «сконструйоване» цими потоками, має рухатись в іншій «логіці», провокувати несподівані дії, мають виникати неочікувані і нечувані слова чи хвилини незмінної тиші. Потоки енергії «світового», «космічного» середовища мають стати своєрідним «всесвітнім» режисером цього дійства. Втручаються езотеричні сили.

Так має бути у цьому проекті.

Його автори позиціонують себе як ігроків історії, де «кожна людина — осередок всіх людських історій. Коли одну з них вдається прожити у відкритому стані, це змінює світ».

Завдання — на рівні світового визволення *я* від багатьох нашарувань: побутових, історичних, звично-культурних. В ідеалі. І творення нових: *я*, *дії*, *мотиву*, *простору*.

Скажу відразу — не виходить. Виникає прірва між екзистенційністю, навіть «онтологічністю» мети — і утилітарністю запропонованих режисерами — та й взагалі можливих нині — методик у «стосунках» з тонкими довколишніми матеріями. Останні не надаються подібному діалогові. Та й треба — не більше, але й не менше — відкрити *закон* резонансу середовища і *я*-частки. Треба жити у принципово інших умовах, ніж ті, у яких живе су-

часна людина і, зокрема, сучасний актор. Сутність потоку — символічне «самовираження» енергій одухотвореної матерії. Схоплення такої сутності — експеримент з безоднею. Ілюзія глибини погляду виглядає божевільним імперативом поцейбічного буття, не співвідносного з тим, у який ми намагаємось потрапити.

Але намагання театру відчутти себе саме у третьому тисячолітті, його полювання за можливостями власного безперервного народження — актуалізований виклик наших днів, сучасної переходової доби. (Нагадаю, що подібні пошуки завжди супроводжують культуру граничних станів.)

Статус людини і новий етичний імператив

Людина в центрі. По суті синергетика — це новий тип коеволюції людини з природою, адекватний новітньому часу. Нині найзатребуванішими є науки *людиновимірні*, серед яких синергетика і тоталлогія веде перед. Нове розуміння реальності пов'язане передусім з генезою законів мислення. Саме людиновимірні системи роблять прорив у сучасному процесі пізнання людини і світу. Віднині *людина* становить основний фонд історії. Народжується синергетична антропологія. Хоч як це дивно, але саме розвиток постіндустріального суспільства, інформатики, кібернетики, нових технологічних мегапроектів зрушив і пересунув у авангардний сегмент науки і культури — людину. Так звані точні науки тепер вимірюються обов'язковістю людини як головного фактора пошуку-пізнання. Економічна наука об'явлена Дж. Кейнсом «розділом моральної філософії».

Евристика стає провідним інструментом моделювання. Мислительний експеримент — головним інструментом «перевірки» результату і головною «технологією» сприйняття.